

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

Extension of Vegetable Production According to Good Agricultural Practice by Farmers

in Tha Muang District, Kanchanaburi Province

นุจรี ภาณุมาศ (Nujari Phanumart)¹ นารีรัตน์ สี่ระสาร (Nareerut Seerasarn)² เบนจามาต อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกผัก ในอำเภอท่าม่วงที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2562/2563 จำนวน 294 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 170 ราย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) เกษตรกรผู้ผลิตผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 85 ราย (2) เกษตรกรผู้ผลิตผักและได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 85 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือในภาพรวม เท่ากับ 0.944 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้ T-test ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตราส่วนเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน มีอายุเฉลี่ย 52.28 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในช่วงระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา มีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 10.52 ปี มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.60 ราย พื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 3.64 ไร่ โดยเกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้ทุนของตนเองในการผลิตผัก และพบว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่มีต้นทุนในการผลิตผักเฉลี่ย 9,207.18 บาท/ไร่ และมีรายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 84,188.23 บาท/ไร่ (2) เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านการเลือกพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำและมีสภาพโครงสร้างดินเหมาะสมกับการผลิตผัก (3) เกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ขาดความรู้ในเรื่องการจดทะเบียนเอกสารเพื่อการตามสอบและการเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจวิเคราะห์ (4) ปัญหาของเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบมากที่สุดคือราคาผลผลิตตกต่ำ ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบปัญหาเรื่องของการต่อเนื่องของการตรวจรับรองแปลงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (5) เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ไม่เห็นด้วยในเรื่องการจดบันทึกกิจกรรมการผลิต เนื่องจากมีความยุ่งยากในขั้นตอนการปฏิบัติ และพบว่าด้านความรู้ต่อหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีข้อเสนอแนะให้มีการส่งเสริมเกษตรกรโดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความพร้อมในด้านพื้นที่ปลูก โดยดำเนินงานแบบบูรณาการทั้งตัวเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิตผัก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จังหวัดกาญจนบุรี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช n.junyam@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seerasarn@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Benchamas.Yoo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study farmers in the following issues: (1) socio-economic conditions, (2) conditions of GAP vegetable production, (3) knowledge of GAP (Good Agricultural Practice) vegetables, (4) problems on extension of vegetable production according to GAP, (5) Opinion of the extension of GAP vegetable production. The population consisted of 294 registered vegetable produces in Tha Muang District, Kanchanaburi Province in the production Year 2019. The sample size of 170 was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and simple random sampling method. Samples were divided into 2 groups for comparison, (1) 85 non - GAP vegetable producers and (2) 85 GAP vegetable producers. Data were collected by structured interview with Coefficient of reliability of 0.944, and analyze by using frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, ranking and data comparison using t-test. The findings were as follows: (1) Both groups of farmers had no difference between female and male ratios. The average age of farmers were 52.28 years and finished primary school and secondary school. They had an average of vegetable cultivation experience of 10.52 years 2.60 household workers, and 3.64 rai of growing vegetables area. Almost all farmers used their own capital, while non- GAP vegetable producers had an average cost of cultivating vegetables at 9,207.18 baht/rai and income from growing vegetables at 84,188.23 baht/rai (2) Compliances with good agricultural practices of non- GAP vegetable producers were the selection of area near water sources, and soil structure suitable for vegetable production (3) GAP vegetable producers had lack of knowledge of documents for the examination, and collecting water samples for test analysis (4) The most common problem faced by non- GAP vegetable producers was the filing low price of product, whereas GAP vegetable producers had problems with continuity of standard plots certification from the relevant departments (5) Non- GAP vegetable producers were not certified to GAP standards disagree about recording activities. Due to the complexity of the process. There were statistically significant differences in GAP knowledge among these two groups of farmers. Extension recommendation were to select the target farmer group having ready cultivation area, and corporate with Agricultural Extension Officers and GAP Accreditation Agency Officers.

Keywords: Agricultural extension, Vegetable production, Good agricultural practice, Kanchanaburi Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทย ถือว่าเป็นประเทศผู้ผลิตผักที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งผักของประเทศไทยมีข้อได้เปรียบ คือมีเอกลักษณ์ทั้งกลิ่น และรสชาติ ยกตัวอย่างเช่น กะเพรา และโหระพา ที่มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว หากต้องการเพิ่มช่องทางการตลาดโดยการส่งผักไปขายต่างประเทศ สินค้าผักต้องได้รับรองมาตรฐานที่ประเทศคู่ค้ายอมรับ อีกทั้งต้องมีความปลอดภัย ถูกสุขอนามัยพืช และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ขั้นตอนการเพาะปลูก การทำความสะอาดพืชเพื่อบรรจุใส่หีบห่อ การตรวจสอบความสะอาด (ปลอดสารเคมี เชื้อจุลินทรีย์ และแมลงศัตรูพืช) เพื่อให้ได้มาตรฐานการรับรองที่เป็นสากลตามที่แต่ละแหล่งรับซื้อต้องการ (เพ็ญแข อินทสุวรรณ, 2554) โดยมาตรฐานพืชที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับคือ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice หรือ GAP) เป็นมาตรฐานในการควบคุมสินค้าพืชของไทยในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า หากเกษตรกรต้องการส่งผักวางขายตามห้างสรรพสินค้า เช่น เทสโก้โลตัส แมกโคร บิ๊กซี จะต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตรก่อน

สถานการณ์การผลิตผักของจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ถึงแม้จะเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตผักที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ เนื่องจากมีพื้นที่ปลูกพืชทั้งสิ้น 3 ล้านกว่าไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผัก 28,000 กว่าไร่ แต่ประสบปัญหาด้านโรคและแมลงระบาด ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ พบสารเคมีตกค้างในพืชที่เกิดจากการใช้สารเคมีปริมาณมากเกินไป ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนที่สูงขึ้น ประกอบกับจำหน่ายไม่ได้ราคา และโอกาสในการแข่งขันลดลง ดังนั้นจังหวัดกาญจนบุรีจึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรปลอดภัย เพื่อสามารถต่อรองกับทางตลาดรับซื้อได้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี, 2562)

อำเภอท่าม่วง ถือว่าเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกผักเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในเขตชลประทานร้อยละ 29.89 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด หรือประมาณ 42,840 ไร่ ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผักร้อยละ 17.04 หรือประมาณ 7,300 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง, 2562) เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกผักอายุสั้น เช่น คะน้า กะเพรา โหระพา ขึ้นฉ่าย ตั้งโอ๋ ผักชี ข้าวโพดฝักอ่อน เนื่องจากปลูกง่าย อายุสั้น สามารถมีรายได้ตลอดทั้งปี แต่เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ GAP ยังมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกผักทั้งหมด (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2562) เกษตรกรจึงยังคงประสบปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ เนื่องจากผักล้นตลาด และถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งไม่สามารถส่งผักขายตามห้างสรรพสินค้าได้เนื่องจากสินค้าไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงวิธีการส่งเสริม และหาแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตผักที่ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มรายได้และขยายช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

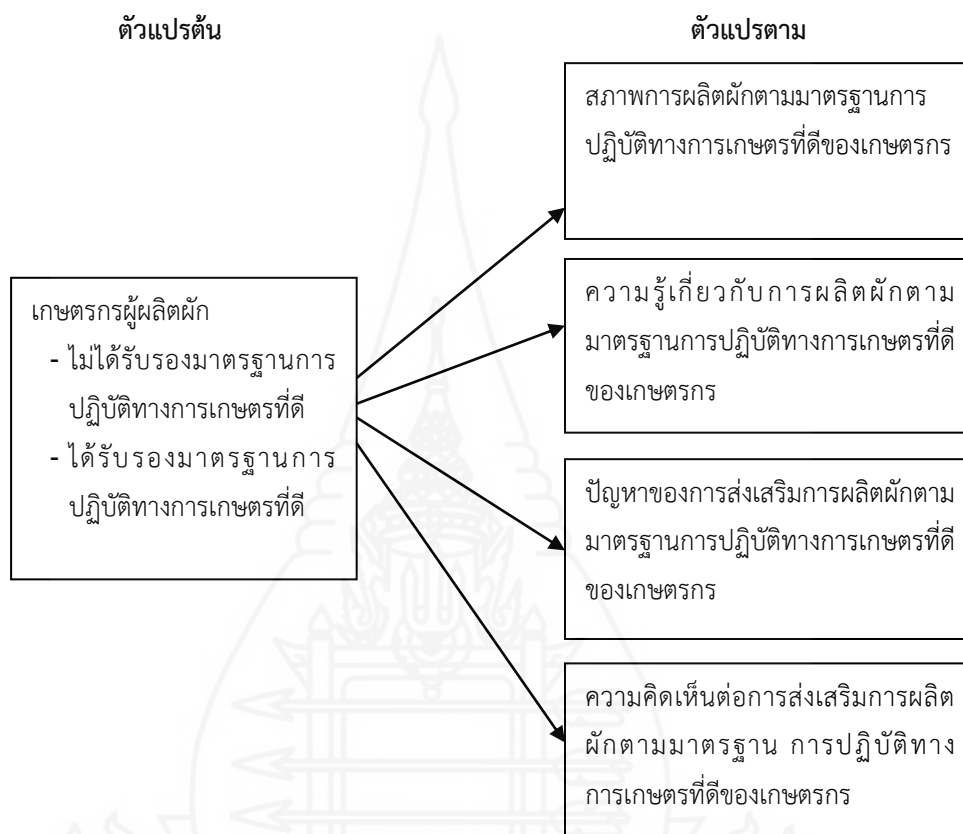

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีสภาพการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแตกต่างกัน
2. เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแตกต่างกัน
3. เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีปัญหาของการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแตกต่างกัน
4. เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแตกต่างกัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอท่าม่วง ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2562/2563 จำนวน 294 ราย ในพื้นที่ 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าม่วง วังศาลา หุ้งทอง เขาน้อย ม่วงชุม บ้านใหม่ พังตรุ และรางสาละ ของอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 ราย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเปรียบเทียบกันคือ (1) เกษตรกรผู้ผลิตผักที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 85 ราย (2) เกษตรกรผู้ผลิตผักที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 85 ราย การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่กำหนดใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยการทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ของการวัด ในตอนที่ 4 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.965 และตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.871 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ T-test

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 51.8 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.89 ปี จบชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์การผลิตผักเฉลี่ย 9.26 ปี มีการติดต่อรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1.21 ครั้ง/ปี และร้อยละ 96.5 อำนาจในการกำหนดราคาเป็นของพ่อค้าคนกลาง ส่วนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 52.9 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.71 ปี ร้อยละ 36.6 จบชั้นมัธยมศึกษา มีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 11.78 ปี มีการติดต่อ/รับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 2.56 ครั้ง/ปี และร้อยละ 75.3 ผู้มีอำนาจในการกำหนดราคา คือ พ่อค้าคนกลาง

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 45.9 มีอาชีพหลักปลูกพืชไร่ ร้อยละ 83.5 มีอาชีพรองคือปลูกผัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.49 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.65 คน ร้อยละ 88.2 ไม่มีการจ้างแรงงาน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 12.68 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 3.40 ไร่ ทั้งหมดใช้ทุนของตนเอง มีต้นทุนในการปลูกผักเฉลี่ย 9,207.18 บาท/ไร่ และมีรายได้จากการปลูกผักเฉลี่ย 84,188.23 บาท/ไร่ ส่วนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีอาชีพปลูกผัก มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.96 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.55 คน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือนเฉลี่ย 1.24 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด เฉลี่ย 10.88 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 3.88 ไร่ และร้อยละ 70.6 ใช้ทุนของตนเอง มีต้นทุนในการปลูกผักเฉลี่ย 7,917.65 บาท/ไร่ และมีรายได้จากการปลูกผักเฉลี่ย 104,704.70 บาท/ไร่

2. สภาพการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.1 สภาพการผลิตผักของเกษตรกรตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้งหมดเลือกปลูกผักในพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีการเตรียมการก่อนปลูก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

โดยใช้เมล็ดพันธุ์ใหม่ อายุเมล็ดพันธุ์ไม่ถึง 1 ปี และเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ตรงตามชนิดพืชที่ปลูก การดูแลรักษาจะให้น้ำเพียงพอตามความต้องการของแต่ละช่วงอายุของผัก มีการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว โดยเก็บเกี่ยวผักตามอายุที่เหมาะสมตามความต้องการของคู่ค้า ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 96.5 เลือกพื้นที่ที่มีสภาพโครงสร้างดินเหมาะสมต่อชนิดผัก โดยเกษตรกรมีการเตรียมการก่อนปลูก ได้แก่การตากดิน 1 อาทิตย์ เพื่อฆ่าเชื้อโรคทั้งหมด มีการใช้เมล็ดพันธุ์ใหม่ อายุเมล็ดพันธุ์ไม่ถึง 1 ปี และเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ตรงตามชนิดพืชที่ปลูก ในส่วนการปลูกจะเลือกวิธีการปลูกและปริมาณของเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม มีการดูแลรักษาโดยการใช้น้ำในปริมาณที่เพียงพอตามความต้องการแต่ละช่วงอายุของผัก ใส่ปุ๋ยในระยะหลังปลูก 1-2 สัปดาห์ หรือระยะที่ต้นกล้าตั้งต้นได้แล้ว จนถึงระยะก่อนการเก็บเกี่ยวประมาณ 1 เดือน ส่วนในขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เกษตรกร ทั้งหมดจะเก็บเกี่ยวผักตามอายุที่เหมาะสม ล้างทำความสะอาด และเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ไม่ทำให้ผักเสียหายระหว่างขนส่ง

2.2 สภาพการตลาด ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 87.1 จำหน่ายผักผ่านพ่อค้าคนกลาง และร้อยละ 12.9 จำหน่ายผักด้วยตนเอง โดยมีแหล่งจำหน่ายคือตลาดศรีเมือง และตลาดไท ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 89.4 จำหน่ายผักให้กับพ่อค้าคนกลาง รองลงมา ร้อยละ 51.8 จำหน่ายด้วยตนเองตามตลาดรับซื้อในชุมชน มีแหล่งจำหน่าย คือ ตลาดศรีเมือง และตลาดไท และร้อยละ 7.1 มีการส่งสินค้ากับห้างสรรพสินค้า และโรงพยาบาลในพื้นที่

3. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการวัดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จำนวน 24 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.8 มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก ได้คะแนนเฉลี่ย 19.07 คะแนน จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 68.5 มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับมากที่สุด ได้คะแนนเฉลี่ย 21.91 คะแนน จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน

4. ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปลูก ด้านการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการตลาด และด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีปัญหาในระดับมาก คือ ด้านการตลาด ระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านการปลูก (2) ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (3) ด้านการดูแลรักษา และมีปัญหาระดับน้อย คือ ด้านการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการจำหน่าย ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีปัญหาระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (2) ด้านการปลูก (3) ด้านการตลาด และมีปัญหาระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านการดูแลรักษา และ (2) ด้านการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และจำหน่าย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 แสดงปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย			
	เกษตรกรที่ไม่ได้ GAP	แปลผล	เกษตรกรที่ได้ GAP	แปลผล
1. ด้านการปลูก	3.25	ปานกลาง	2.85	ปานกลาง
2. ด้านการดูแลรักษา	2.95	ปานกลาง	2.52	น้อย
3. ด้านการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และจำหน่าย	2.50	น้อย	2.15	น้อย
4. ด้านการตลาด	3.40	มาก	2.74	ปานกลาง
5. ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	3.15	ปานกลาง	3.18	ปานกลาง

5. **ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านแหล่งน้ำ 2. ด้านพื้นที่ปลูก 3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร 4. ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต 5. ด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติ 6. ด้านการผลิต การขนย้ายในบริเวณแปลงปลูก และการขนส่ง 7. ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล 8. การจดบันทึก ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เห็นด้วยในหลักการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ควรมีความรู้ในเรื่องของการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (2) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อลดความเสียหายของผลผลิต มีระดับเห็นด้วยมากใน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การผลิตการขนย้ายในบริเวณแปลงปลูกและการขนส่ง (2) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต (3) การรักษาสุขลักษณะส่วนบุคคล (4) พื้นที่ปลูกผักควรมีความเหมาะสมกับชนิดผักที่ปลูก เห็นด้วยระดับน้อย คือ พื้นที่ปลูกผักควรยึดพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำ และเกษตรกรไม่เห็นด้วยในเรื่องของการจดบันทึกการทำกิจกรรมในทุกขั้นตอนการปลูก ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความคิดเห็นต่อหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ (1) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (2) ด้านการผลิตการขนย้ายในบริเวณแปลงปลูก และการขนส่ง (3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต (5) สุขลักษณะส่วนบุคคล (6) การคัดเลือกพื้นที่ปลูก เห็นด้วยระดับปานกลาง คือ ด้านแหล่งน้ำ และ เห็นด้วยน้อย ในประเด็น การจดบันทึกในทุกกิจกรรมการผลิต ดังตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 แสดงระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย			
	เกษตรกรที่ไม่ได้ GAP	แปลง	เกษตรกรที่ได้ GAP	แปลง
1. ด้านแหล่งน้ำ	2.43	น้อย	3.12	ปานกลาง
2. ด้านพื้นที่ปลูก	3.56	มาก	3.27	มาก
3. การใช้วัตถุดิบทางการเกษตร	4.28	มากที่สุด	4.08	มาก
4. ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต	4.03	มาก	3.82	มาก
5. ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.21	มากที่สุด	4.19	มาก
6. ด้านการผลิต การขนย้ายในบริเวณแปลงปลูก และการขนส่ง	4.11	มาก	4.19	มาก
7. ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	3.80	มาก	3.78	มาก
8. การจดบันทึก	1.40	ไม่เห็นด้วย	2.00	น้อย

จากผลการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ T-test ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง มีสภาพการผลิต สภาพปัญหา และความคิดเห็นต่อการหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในด้านของความรู้ของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่อง การเก็บตัวอย่างน้ำและดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ แหล่งน้ำที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในกิจกรรมการผลิต การวางแผนแปลง และวางแผนการผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล และการจดบันทึก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการผลิต ความรู้เรื่องมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สภาพปัญหาและความคิดเห็นของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม

ประเด็นเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ย		
	เกษตรกรที่ไม่ได้ GAP	เกษตรกรที่ได้ GAP	sig
1. สภาพการผลิตและสภาพการตลาดผักของเกษตรกร	85.53	95.86	0.364
2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	79.45	91.37	0.024*
3. ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.05	2.69	0.867
4. ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.48	3.55	0.432

หมายเหตุ * มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนมาก มีอายุเฉลี่ย 52.28 ปี ซึ่งจัดอยู่ในช่วงวัยทำงาน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งมีความสะดวกในการติดต่อขึ้นทะเบียนเกษตรกร สอดคล้องกับข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรอำเภอท่าม่วง ปี 2562 ที่หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรมีอายุอยู่ในช่วง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.62 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ระดับการศึกษาอยู่ในช่วงระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับพื้นฐาน สามารถอ่านออกเขียนได้ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรปรับแผนการเยี่ยมเยียนเกษตรกร โดยการพบปะเยี่ยมเยียนทั้งแบบรายบุคคลและรายกลุ่มอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีอาชีพหลักคือปลูกพืชไร่ และอาชีพรองคือปลูกผัก ซึ่งเวลาส่วนใหญ่ของเกษตรกรจะทำกิจกรรมในส่วนของการปลูกพืชไร่ มากกว่า อีกทั้งการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตัวเกษตรกรเองนอกจากต้องหมั่นสำรวจแปลงผักอย่างสม่ำเสมอ ยังต้องมีเวลาและความใส่ใจมากกว่าเกษตรกรผู้ผลิตผักทั่วไป อีกทั้งส่วนมากไม่มีการจ้างแรงงานนอกครัวเรือน เนื่องจากเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนการผลิต ซึ่งเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 3.64 ไร่ และพบว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่มีต้นทุนในการปลูกผักเฉลี่ย 9,207.18 บาท/ไร่ สูงกว่าเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่ของเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มาจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ประกอบกับเกษตรกรมีการปลูกผักแบบเดิมซ้ำ ๆ ทำให้เป็นแหล่งระบาดของโรคและแมลงในพื้นที่ เป็นผลให้การป้องกันกำจัดแมลงไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีรายได้จากการปลูกผักเฉลี่ย 84,188.23 บาท/ไร่ ซึ่งน้อยกว่าเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่มีรายได้จากการขายผักเฉลี่ย 104,704.70 บาท/ไร่ ดังนั้นการจะส่งเสริมเกษตรกรควรเริ่มจากการวางแผนการผลิต เพื่อช่วยต่อการบริหารจัดการแปลง การควบคุมการระบาดของโรคและแมลง แบ่งเวลาให้สอดคล้องกับกิจกรรมหลักของเกษตรกร เพื่อเกษตรกรจะสามารถดูแลผักได้อย่างทั่วถึง

2. สภาพการผลิตและสภาพการตลาดผักของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิตผัก ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 83.7 ของเกษตรกรที่ไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคน ในด้านต่างๆ ดังนี้ เกษตรกรจะเลือกปลูกผักในพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ใช้เมล็ดพันธุ์ใหม่ อายุการเก็บไม่ถึง 1 ปี และเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามชนิดพืช มีการดูแลโดยการให้น้ำเพียงพอตามความต้องการของพืช และเก็บเกี่ยวในช่วงอายุที่เหมาะสมตามความต้องการของตลาด ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติพื้นฐานของการปลูกผักทั่วไป เมื่อเทียบกับเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ถือว่ายังไม่ครบตามข้อกำหนดทั้ง 8 ข้อ ดังนั้นการส่งเสริมเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มในด้านการผลิต จึงมีแนวทางที่แตกต่างกัน เนื่องจากเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดียังคงไม่ให้ความสำคัญต่อหลักการปฏิบัติทางการเกษตรครบในทุกข้อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2.2 สภาพการตลาด ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทั้งที่ไม่ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนใหญ่ยังคงจำหน่ายผักผ่านพ่อค้าคนกลาง สาเหตุเนื่องจากไม่มีจุดรับซื้อผักในพื้นที่ มีเพียงเล็กน้อยในกลุ่มของเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เริ่มมีการจำหน่ายผักด้วยตนเอง เนื่องจากปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรี มีการส่งเสริมการบริโภคผักปลอดภัยมากขึ้น สอดคล้องกับ (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2562) มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรปลอดภัย เพื่อสามารถต่อรองกับทางตลาดรับซื้อได้ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดทำสัญญาเพิ่มช่องทางการขายสินค้าผัก GAP ตามห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาล และเปิดตลาดเกษตรกรบริเวณหน้าสำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำผักไปขายได้ แต่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ มาตรฐาน GAP ก่อน ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการผลิตผักที่ได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงเป็นอีกแนวทางที่จะจูงใจเกษตรกรให้หันมาปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความรู้ในหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากกว่าเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยเกษตรกร มีความรู้ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการผลิต การขนย้ายในบริเวณแปลงปลูก และการขนส่ง ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และการจัดบันทึก เนื่องจากเกษตรกรที่ขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะต้องได้รับการแนะนำส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมการเกษตรในเบื้องต้นก่อนการตรวจประเมินแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.78-81) ได้ทำการศึกษาเรื่องการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากถึงมากที่สุด แต่ในส่วนของเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดียังขาดความรู้ในเรื่อง การจัดเก็บเอกสารเพื่อการตามสอบและการเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจวิเคราะห์ เพราะเป็นเรื่องค่อนข้างไกลตัวสำหรับเกษตรกร ดังนั้นการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละประเด็นที่ขาด ให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมได้

4. ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีปัญหาในด้านการขาดความรู้ในการวางแผนการผลิต ผลผลิตล้นตลาด ส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ การระบาดของโรคและแมลงประกอบกับเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง และผลผลิตได้รับความเสียหาย ส่วนเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประสบปัญหาเรื่องผลผลิตล้นตลาด เนื่องจากเกษตรกรยังคงขายผักผ่านพ่อค้าคนกลางเช่นเดียวกับเกษตรกรผู้ผลิตผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในรูปแบบโควต้า ประกอบกับปัจจุบันการติดตามตรวจรับรองแปลงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความต่อเนื่อง เกษตรกรต้องติดต่อบริษัทเอกชนเพื่อขอตรวจประเมินแปลง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ จึงเป็นสาเหตุที่เกษตรกรเริ่มมีแนวโน้มจะไม่ต่ออายุใบรับรองในปีต่อไป ดังนั้นในการสนับสนุนให้เกษตรกรขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการแบบบูรณาการ เพื่อแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มได้ตรงตามความต้องการ

5. ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการศึกษายังพบว่า เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในด้านการจัดบันทึกข้อมูลการทำเกษตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

เนื่องจากยังไม่เห็นถึงความสำคัญและมองว่ามีความยุ่งยาก เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับเกษตรกร สอดคล้องกับนาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.87-88) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านบันทึกข้อมูล และการตามสอบในส่วนของการจัดทำเอกสาร หรือแบบบันทึกการผลิตในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนั้นการแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรทราบและให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยของตนเองและผู้บริโภค ให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดทำบันทึกกิจกรรมภายในแปลงปลูก โดยประยุกต์ให้เข้ากับระดับความรู้ของเกษตรกร เพื่อลดภาระ และช่วยให้เกษตรกรเข้าใจง่าย สามารถนำข้อมูลไปบันทึกไปปรับใช้ในกิจกรรมได้

โดยสรุป จากผลการวิจัยสามารถพิสูจน์สมมติฐานได้ว่า เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีสภาพการผลิต สภาพปัญหา และความคิดเห็นต่อหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในด้านของความรู้ของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยเกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่อง การเก็บตัวอย่างน้ำและดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ แหล่งน้ำที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการกิจกรรมการผลิต การวางแผนการผลิต สุขลักษณะส่วนบุคคล และการจดบันทึก ดังนั้นการส่งเสริมเกษตรกรควรมีการให้ความรู้ในแต่ละประเด็นที่เกษตรกรยังขาด ให้สามารถปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

1) เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งมาจากหลายสาเหตุ เช่น โรคและแมลงระบาด เกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี อีกทั้งปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง ดังนั้นเกษตรกรจึงควรมีการรวมกลุ่มกัน ซื้อปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ สารเคมี ปุ๋ยเคมี เพื่อลดปัญหาด้านต้นทุนการผลิต และร่วมกันวางแผนการผลิต เพื่อลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด และเพิ่มอำนาจในการกำหนดราคาผลผลิต

2) เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มส่วนมากยังคงขายผักผ่านพ่อค้าคนกลาง สาเหตุหนึ่งมาจากจู่โจมซื้ออยู่ห่างไกลจากแหล่งผลิต ดังนั้นควรเพิ่มจุดรวบรวมผลผลิตในพื้นที่ เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคาของเกษตรกร

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างเครือข่าย และลดปัญหาด้านการผลิต

2) ให้ความรู้เรื่องการผลิตผักอย่างครบวงจร บริหารจัดการโดยใช้หลักตลาดนำการผลิต และการจดบันทึกกิจกรรมการปลูกเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตรวจประเมินแปลง

3) เกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเริ่มมีแนวโน้มไม่ต่ออายุใบรับรอง เนื่องจากความไม่ต่อเนื่องของการตรวจติดตามแปลงของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นควรมีการประสานงานกันระหว่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่และนักวิชาการเกษตรผู้รับผิดชอบการตรวจประเมินแปลง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการติดตามกิจกรรมและการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร

1.3 ต่อหน่วยงาน

1) การสนับสนุนทุนและปัจจัยการผลิต เช่น โรงคัดบรรจุ จู่โจมซื้อในพื้นที่ เพิ่มตลาดสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในพื้นที่ เพื่อเป็นการขยายตลาดผัก GAP และลดปัญหาด้านการขนส่งของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2) การทำงานแบบบูรณาการของสำนักงานเกษตรอำเภอ และกรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงด้านการรับรองมาตรฐาน GAP ให้มีการติดตามตรวจประเมินแปลงอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคการศึกษาถึงความนิยมของผู้บริโภคในพื้นที่ และการยอมรับต่อคุณภาพของผัก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาเรื่องการเพิ่มมูลค่าผัก GAP เช่น การแปรรูป เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายตามความต้องการของตลาด

2.3 ควรศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบและต่อยอดความรู้ในการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). รายงานการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นจาก <http://farmer.doae.go.th/>

นาวินทร์ แก้วดวง. (2558). การผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย, (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

เพ็ญแข อินทสุวรรณ. (2554). เส้นทางผักผลไม้ไทยไปสหภาพ ยุโรป. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2563 จาก <http://www.mfa.go.th/business/th/articles>

สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี. (2560). แผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี 4 ปี 2561-2564 . สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2563 จาก http://www.kanchanaburi.go.th/files/com_news_devpro.pdf

สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี. (2562) ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, ประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัดกาญจนบุรี ตามแผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี 4 ปี พ.ศ. 2561-2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2563 จาก <https://ww2.kanchanaburi.go.th/content/cate/7>

สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง. (2562). แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2561-2565 (ฉบับปรับปรุงปี 2562) กาญจนบุรี.